

Huomautuksia

Venäjän historiaa. Professori Stählinin kirjoittamasta Venäjän historiasta *Geschichte Russlands von den Anfängen bis zur Gegenwart*, jonka kahta ensimmäistä nidettä on selostettu tämän aikakauskirjan palstoilla (1932, ss. 203—207), on äskettäin ilmestynyt kolmas nide.¹ Nyt ilmestynyt osa käsittää ajan Katariina II:n kuolemasta Nikolai I:n hallituksen loppuun. Paavalin lyhyttä hallituskautta kuvataan synkkänä johdantona hänen vanhimman poikansa aikakauteen, jonka monet kysymykset — niistähän toiset hyvin läheisesti koskettelevat maamme historiaa ja kaikkien Pohjoismaiden kohtaloita — tulevat varsin selvän ja mielenkiintoisen käsittelyn alaisiksi. Nähdäksemme saa kirjoittaja selvästi esitetyksi ne monet ristiriidat ja omituisuudet, jotka kätkeytyvät Aleksanteri I:n henkilökuvaan ja koko hänen aikakautensa historiaan. On kuitenkin ilmeistä, että kirjoittajaa ovat kiinnostaneet vielä suuremmassa määrässä Nikolai I:n ajan tapaukset, joiden selvittämiseksi hän huolimatta Schiemannin suuresta ja erinomaisesta teoksesta tai ehkä paremmin sanottuna siitä syystä, että Schiemann aikanaan ei saanut käytettävikseen useita ensiluokkaisia, venäläisissä keskusarkistoissa säilyneitä lähteitä, on turvautunut monissa kohdin painamattomaan arkistomateriaaliin. Tästä uuden aineiston käytöstä ovat aikaisemmin tiedoittaneet muutamat yksityistutkimukset eri aikakauskirjoissa, kuten laaja kirjoitussarja keisarin oman kanslian kolmannelle osastolle lähetetyistä ilmoituksista (vrt. *Hist. Aikakausk.* 1933, s. 358; 1934, s. 228). Nikolain aikakauden esitys onkin nähdäksemme muodostunut selväksi ja antoisaksi yleiskatsaukseksi, minkä lukee suurella mielenkiinnolla. Viittaamme esim. mielenkiintoiseen lukuun *Neues geistiges Leben*, henkisen elämän virkoamisesta Venäjällä

¹ KARL STÄHLIN, *Geschichte Russlands von den Anfängen bis zur Gegenwart III: Von Kaiser Paul bis zum Ende des Krimkrieges*. Ost-Europa Verlag. Tilsit 1935. Siv. 550 + 2 liitekarttaa. Hinta nid. Rmk 13:50, sid. 16:—.

ankarimman itsevaltiuden aikana ja eurooppalaisten henkisten aatevirtauksien tunkeutumisesta Venäjälle heinäkuun ja helmikuun valankumouksien aikana ja jälkeen.

Uusi osa prof. Stählinin Venäjän historiaa on kaikin puolin suositeltava niille, jotka tahtovat perehtyä Venäjän historiaan 19. vuosisadan ensimmäisellä puoliskolla. Teoksen neljäs ja viimeinen osa tulee kirjoittajan ilmoituksen mukaan ilmestymään läheisessä tulevaisuudessa.

A. R. C.

Suomalaisuuden historia suomeksi. Historiallisen Aikakauskirjan toisessa numerossa v. 1933 esiteltiin v. 1931 New Yorkissa ilmestynyt teos *Nationalism in Modern Finland*. Nyt sen tekijä, Columbia yliopiston historian professori John H. Wuorinen on julkaissut suomeksi tutkimuksensa, jolle on annettu vaativa nimi: *Suomalaisuuden historia*.¹

Suurimmalta osalta tämä nyt ilmestynyt suomenkielinen on englanninkielisen suoranainen käännös, mutta tekijä tuntuu pitkin matkaa tasoitelleen esitystään ja liittäneen siihen monissa kohdissa uusia sitaatteja ja selventäviä välilauseita. Toisaalta hän taas on jättänyt pois eräitä sellaisia kohtia, joiden voi edellyttää olevan suomalaisille lukijoille tuttuja. Lähdeviittaukset on tästä suomenkielisestä laitoksesta valitettavasti kuitenkin jätetty kokonaan pois, mikä on huomattava puutos, erityisesti siksi, että eräistä lisäyksistä ei näinollen ole minkäänlaista lähdemainintaa. Muutenkin olisi ollut syytä toimittaa näin tärkeästä tutkimuksesta täysin itsenäinen teos.

Kaikkein tärkein ero on kuitenkin se, että alkuteoksen viimeinen luku, joka käsitteli suurlakon jälkeistä aikaa ja josta Historiallisen Aikakauskirjan arvostelussa erityisesti huomautettiin, on kokonaan uudelleen kirjoitettu. Sen sijalla on nyt kaksi miltei kokonaan uutta lukua. Näissä tekijä on sangen yksityiskohtaisesti käsitellyt m. m. aitosuomalaisuusliikettä ja Helsingin yliopiston kielikysymystä. Englanninkielisen ja suomenkielisen painoksen kirjoittamisen välillä on kulunut noin viisi vuotta, jotka suomalaisuusliikkeen kehityksessä ovat olleet hyvin vilkkaita ja tapahtumarikkaita. On mielenkiintoista

¹ JOHN H. WUORINEN, *Suomalaisuuden historia*. Suom. E. F. Rautela. Werner Söderström Oy. Porvoo 1935. Siv. 346. Hinta nid. 50 mk, sid. kangask. 65 mk, nahkaskelk. 85 mk.